

8. Λέγουσιν ὅτι τὸν ἄνθρωπον ὃν ἀνέλαθεν ἐκ τῆς Μαρίας ὁ Κύριος, ποτὲ μὲν αὐτὸν εἰς πνεῦμα μετέβαλλεν, ποτὲ δὲ εἰς σῶμα· διότι αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἀπερίγραπτον ἦν, καθάπερ ἡ θεία φύσις.

S. ANASTASIUS Sinaita (630 † ca 700)

VIAE DUX ADVERSUS ACEPHALOS

PG
89, 97

Cap. IV. [...] Ἐξ ὧν ὡσπερ τις ῥίζα ἐλλεβόρου ἐδλάστησεν ὁ Χαλδαῖος χοῖρος ὁ Ἀσσύριος Νεστόριος, μέχρι καὶ νῦν τὸν ἴδιον βόρβορον τοῖς αὐτῷ πειθόμενοις καταρῥαίνων. Καθαίρεθεις γὰρ ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ἐπὶ τὰ τῆς Μεσοποταμίας [ἐπὶ] ἐνδημήσας κλίματα, ἐκεῖσε τὸν ἴδιον ἰὸν καὶ τὸν βόρβορον κατέσπειρε, κάκειθεν ὡς ἐκ καναλίσκου τινὸς πᾶσαν μάλιστα τὴν Ἀνατολὴν κατεμίανε. Καθ' οὗ διὰ πλάτους σύνταγμα πεποιήκαμεν, τὸν δόλον καὶ τὴν πανουργίαν αὐτοῦ στηλιτεύσαντες, κακεῖ τοὺς φιλοπόνους παραπέμπομεν. Εἰδέναι μέντοιγε προσήκει ὡς οὐκ ἔστι σήμερον κακουργότερα τῆς Νεστορίου αἰρέσεως δυσχερῶς τὸν ἴδιον ἰὸν φανεροῦσα. Καὶ γὰρ αἰσχροῦ κέδρους καὶ δόξης χάριν πολλάκις ἐν ὑποκρίσει καὶ Θεὸν λέγουσι τὸν Χριστόν, καὶ Θεοτόκον τὴν ἁγίαν Παρθένον, καὶ ἀναθεματίζουσι Νεστόριον, ἀποβάλλοντα τὸν λέγοντα δύο πρόσωπα ἐν Χριστῷ. Ὁ μὲν τοι τὸν δόλον αὐτῶν ἐλέγξει βουλόμενος τὸν μακάριον Κύριλλον, καὶ τὴν κατ' αὐτὸν σύνοδον τὴν κατὰ Νεστορίου προενέγκοι αὐτοῖς, καὶ ἐὰν ταῦτα εἰλικρινῶς

1784

8. Affirmant quod hominem quem de Maria assumpsit Dominus, aliquando in spiritum, aliquando in corpus mutabat: quia ipsum corpus Domini incircumscripsum erat, sicut natura divina.

PG
89, 98

Cap. IV. [...] Ex quibus velut radix quaedam hellebori Chaldaeus porcus, Assyrius Nestorius prodiit, qui hodieque sibi addictos suoapte coeno aspergit. Nam Constantinopoli submotus, atque in Mesopotamiam evadens, venenum suum, ac lutum indidem consevit; unde velut e canali quodam, Orientem omnem maxime infecit, conspurcavitque. Contra quem prolixè opus conscripsimus, palamque hominis fallaciam fecimus, quo studiosos remittimus. Sane sciendum est nullam hodie Nestorii haeresi maligniorem exstare, quae aegrius venenum suum prodat. Siquidem foedi quaestus, ac gloriae vanae causa per simulationem saepe, et Deum appellant Christum, et Deiparam sanctam Virginem; ac Nestorium duas in Christo personas dicentem execrantur, et repudiant. Quamquam, qui eorum fraudes coarguere velit, beatum Cyrillum, initumque eius memoria concilium contra Nestorium iis proferat, quae, si sincere accipiant, in his ha-

1784

δέξωνται, ἐν τούτοις τὸ ἀπόδεκτον ἔχουσι. Τοσαῦτα μὲν οὖν ἐπὶ τοῦ παρόντος περὶ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς Ἰουδαϊόφρονος, καὶ Χαλδαίου Ἀσσυρίου χοίρου. Τοῦτον γὰρ ἀποβάλλεται ἡ ἅγια Ἐκκλησία διὰ τὴν τῶν ἐν Χριστῷ φύσεων διαίρεσιν, ὡσπερ καὶ Σεβῆρον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ διὰ τὴν τῶν φύσεων σύγχυσιν.

1785 Cap. V. [...] Ἡ ἅγια σύνοδος τῶν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον Σ' ἁγίων Πατέρων γέγονε μετὰ Ν' χρόνους τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ βασιλέως κατὰ Νεστορίου τοῦ δυσσεβοῦς ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἀνθρωποτόκον κηρύττοντος τὴν παναγίαν Θεοτόκον, λοιπὸν δὲ καὶ διαιροῦντος τὸν Χριστὸν εἰς δύο πρόσωπα ἀσεβῶς, καὶ δύο ὑποστάσεις. Ὁν καθελούσα ἡ ἅγια σύνοδος, Θεοτόκον κυρίως, καὶ ἀληθῶς ὥρισε τὴν πανένδοξον ἁγίαν Παρθένον, μίαν Χριστοῦ σύνθετον ὑπόστασιν εὐσεβῶς διδάσκουσα.

PG
89, 100

1786 Cap. XIII. [...] Τὸ μὲν οὖν ἄνθρωπον ἐν τῇ μήτρᾳ τῆς παναγίας Παρθένου, τοῦτο ὑπὲρ ἡμᾶς, καὶ θεία ὡς ἀληθῶς Θεοῦ ἐνέργεια. Τὸ δὲ κατὰ πρόσθετα ἐνεαμνηστῶν αὐξῆσθαι καὶ ἐξογκοῦσθαι τὸ βρέφος καὶ τὴν κοιλίαν τῆς θεοτόκου Μαρίας, τοῦτο καθ' ἡμᾶς, καὶ τῆς ἡμετέρας * φύσεως φυσικῆ *
τις καὶ κοινὴ κυήσεως γαστρὸς καὶ σώματος ἀξήγητικῆς ἐνέργεια. Πάλιν τε τὸ φυλάξαι σώας τὰς σφραγίδας τῆς παρθενίας μετὰ τόκον, τοῦτο θεότητος ἔργον ὑπὲρ ἡμᾶς. Τὸ δέ, προελθεῖν καὶ χωρισθῆναι τῆς μήτρας, τοῦτο καθ'

PG
89, 217

*220

bent, cur approbentur. Atque haec haec hactenus in praesens de Nestorio, impio illo, ac Iudaicis opinionibus imbuto, et Chaldaeo Assyrio porco. Hunc enim sancta Ecclesia ob naturarum in Christo divisionem, separationemve, ut Severum cum suis, ob earumdem confusionem, reiecit.

1785 Cap. V. [...] Tertium sanctum Ephesi prius CC sanctorum Patrum concilium sub Theodosio Parvo imp. celebratum est annis post Constantinopolitanum, L, contra impium Nestorium Constantinopolitanum episcopum, qui doceret sanctissimam Deiparam, hominem merum genuisse; quique demum Christum in duas personas, duasque hypostases impie divideret. Quo abrogato, sanctum concilium gloriosissimam sanctam Virginem proprie, ac vere Deiparam, unamque Christi compositam hypostasim esse, decrevit.

PG
89, 99

1786 Cap. XIII. [...] Quod absque materia et semine in utero sanctissimae Virginis homo factus est, id supra nos est, et soli virtuti divinae ascribendum. At quod novem mensium incremento infans est adactus, Virginisque uterus intumuit, hoc nobis et nostrae * naturae consentaneum est; quia nimirum operatio naturalis est et communis tam uterum, quam partum augere solita. Rursus incorruptum servare post partum virginitatis signaculum, id divinitatis opus est, longe vires nostras excedens. At vero ex utero egredi, et

PG
89, 218

*219

ὁμοιότητα ἡμῶν πεποίηκεν ὁ Χριστός, βρέφος ἀληθῶς γενόμενος, καὶ τε-
χθεὶς, καὶ Θεὸς σεσαρκωμένος. Διὸ εὐθέως ἔδειξεν ὡς Θεὸς παρθενικὸς μα-
ζοὺς ὑπὲρ φύσιν γαλακτοῦ ῥοοῦντας, προσέδραμε τῶν μαζῶν νηπιοπρεπῶς
κλαυθμυρίζομενος κατὰ τὸν νόμον τῆς νηπιαζούσης ἡμῶν φύσεως, καθ' ὁμοιό-
τητα ἡμῶν ἀπαράλλακτον τὴν περιτομὴν καὶ ἐκβολὴν ἐποίησατο τῆς σαρκός.

PG
89, 236

[...] Ταῦτα δὴ καὶ Ἀμμώνιος ὁ Ἀλεξανδρεὺς πρὸς τὸν Ἀλικαρνασσέα
γράφων φησίν, ὅτι εἰ ὑπὲρ ἄνθρωπον κατὰ πάντα τρόπον ἠβούλετο ὁ Χρι-
στὸς γνωρισθῆναι τὸ σῶμα αὐτοῦ, τί ἔλωσ ἦν χρεῖα γυναικός, καὶ μήτρας
Μαρίας; Τίς ἦν χρεῖα ἐννεαμηγιάλιου ἐν γαστρὶ οἰκήσεως; Ὁ γὰρ τὸν Ἀδὰμ
ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ποιήσας, ἄνευ γυναικός, καὶ μήτρας, καὶ τόκου,
ἠδύνατο καὶ ἑαυτῷ κατασκευάσαι ἄνθρωπον, καὶ οἰκῆσαι εἰς αὐτὸν καὶ ἐπι-
δημῆσαι ἐν τῷ κόσμῳ.

1787

PG
89, 256

Cap. XIV. [...] Τί οὖν φησι Νεστόριος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὁμολογοῦντες
φύσιν, καὶ πάντα τὰ τῆς φύσεως ἡμῶν ἐν Χριστῷ Πνεύματος ἁγίου οἱ τοιοῦ-
τοι μετέχουσιν; Ἀπαγε τῆς ἀτοπίας! μάλιστα μὲν γὰρ καὶ αὐτοί, διὰ τὸ μὴ
οἰκεῖν εἰς αὐτοὺς τὴν θεότητα, τούτου χάριν ἠρνήσαντο ὁμολογεῖν Θεὸν ἀλη-
θῶς τὸν Χριστόν, καὶ Θεοτόκον κυρίως τὴν Μαρίαν ἁγίαν.

1788

PG
89, 269

Cap. XX. Ἐρώτησις «Ὁρθοδόξου». Καθ' ὑπόστασιν ἀδιαίρετον καὶ
ἄρρητον ὁμολογεῖς ἐν τῇ σαρκώσει ἐνωθέντα τὸν Θεὸν Λόγον τοῖς σπλάγ-

1789

ab illo seiungi, id ad similitudinem nostram Christus fecit, vere in-
fans factus, et natus, et ut Deus carnem indutus. Quapropter statim
Virginea ubera supra naturam lacte complevit. Accurrit ad ubera,
infantium instar, vagiens secundum legem infantilis naturae nostrae:
secundum similitudinem nostram inviolabilem carnis circumcisio-
nem et abiectionem passus est.

PG
89, 235

[...] Haec eadem scribit Ammonius Alexandrinus contra Hali-
carnasseum: videlicet, si Christus volebat corpus suum per omnia
et omni modo communem hominum legem transcendere, quid opus
erat femina et utero Mariae? Ad quid novem mensium in utero mora?
Nam qui Adamum, cum non esset, formaverat ut esset absque mu-
liere, utero et partu, poterat utique etiam sibi humanam naturam
condere, inque illa habitare, et in mundo peregrinari.

1787

PG
89, 255

Cap. XIV. [...] Quid igitur, inquit haereticus Nestorius, eiusque
sectatores, qui confitentur in Christo naturam omnesque naturae
proprietas, Spiritus sancti participes censeri debent? Apage hanc
tantum absurditatem: potissima enim causa fuit, cur Christi divi-
nitatem negarent, et sanctissimam Virginem Deiparam appellare detre-
tarent, quia et ipsi divinitatis exsortes erant.

1788

PG
89, 270

Cap. XX. Quaestio Orthodoxi. Num confiteris Verbum divinum
secundum hypostasim indivisibilem et ineffabilem in Incarnatione

1789

χνοις, καὶ τοῖς στέρονοις τῆς παναμώμου Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας, ἢ κατενοίκησιν ψιλὴν, καθ' ὁμοιότητα τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ὡς ἐν σκηνηῖ τι καὶ οἴκῳ, καθὰ λέγει Νεστόριος;

«Ὁ Ἀκέφαλος». Πρόδηλον, ὅτι καθ' ὑπόστασιν ἄρρήτον καὶ ἀδιαίρετον ὁμολογοῦμεν ἐνωθέντα τὸν Θεὸν Λόγον τῇ οὐσίᾳ, καὶ γαστρὶ καὶ τοῖς σπλάγγχοις αὐτῆς, καθὰ καὶ οἱ ἅγιοι Πατέρες ἐκήρυξαν.

* «Ὁ Ὀρθόδοξος». Οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια, καὶ οὕτω πιστεύομεν, καὶ *272 οὕτως κηρύττομεν. Εἰπέ μοι λοιπόν, παρακαλῶ, ὦ βέλτιστε, τοῦ Θεοῦ Λόγου καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένου τοῖς σπλάγγχοις, καὶ σαρκί, καὶ μυελοῖς τῆς πανυμνήτου Θεοτόκου, καὶ ἀδιαίρετως καὶ ἀχωρίστως σαρκωθέντος, καὶ συμπλακέντος τῇ παναχράντῳ ὑπάρξει αὐτῆς, ὅτε ἔφερον αὐτὸν ἐν γαστρὶ, καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένον ἐν αὐτῇ τὸν ἐνεαμνηαῖον χρόνον, πότερον μία φύσις ἦν ἡ Παρθένος, καὶ ὁ καθ' ὑπόστασιν ἡνωμένος τῇ σαρκὶ αὐτῆς Θεὸς Λόγος, ἢ δύο φύσεις; Καὶ εἰ μὲν μίαν φύσιν εἶπης τῆς γυναικὸς καὶ τοῦ Θεοῦ Λόγου, εἰπέ μοι, πόσον μέρος ταύτης τῆς μιᾶς φύσεως ἐν τῷ τόκῳ λαβὼν ὁ Χριστός, διέστη ἐξ αὐτῆς; καὶ πόσον ἀπέμεινεν ἐν αὐτῇ; Εἰ δὲ οὐκ ἔστι μία, ἀλλὰ δύο φύσεις, ἡ Παρθένος καὶ ὁ Θεὸς Λόγος, μετὰ τὸ γενέσθαι τὴν καθ' ὑπόστασιν ἔνωσιν ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς, τί μάτην προφασίζεσθε φάσκοντες, ἀδύνατον εἶναι δύο φύσεις μετὰ τὴν καθ' ὑπόστασιν, ἔνωσιν;

unitum visceribus, et praecordiis integerrimae Deiparae et semper Virginis Mariae, an secundum solam inhabitationem, ad similitudinem aliorum hominum, tamquam in tabernaculo et domo quadam, ut vult Nestorius?

Acephalus. Constat nos confiteri Verbum divinum secundum ineffabilem, et indivisam suam hypostasin substantiae, ventri et visceribus matris unitum fuisse, ut sancti Patres tradiderunt.

* Orthodoxus. Sic se habet veritas; sic credimus, sic docemus. *271 Dic amplius, o bone, Verbo divino secundum hypostasin visceribus, carni et medullis decantatissimae Deiparae unito, indivisibiliter itidem et inseparabiliter incarnato, et existentiae eius immaculatae et illibatae quasi adnato et concreto; quando ferebat Verbum in utero sibi secundum hypostasin coniunctum, et quidem novem mensium spatio. Num una natura erat Virgo, et Verbum divinum secundum hypostasin illi unitum, an duae naturae? Et si matris et Verbi divini unam naturam arbitraris esse, cedo, quamnam partem huius unius naturae accipiens Christus in partu a matre seiunctus est? Et quanam pars remansit in Virgine? Si vero Virgo et Verbum non sunt una, sed duae naturae post unionem hypostaticam in utero Virginis peractam, cur ergo incassum perpetim vociferamini, fieri non posse, ut post unionem hypostaticam sint naturae duae?

Ἄλλος λόγος. Ἡ ἐκ τόπου εἰς τόπον ἐκπορευτικὴ μετάστασις οὐκ ἔστιν ἀπεριγράπτου φύσεως. Τὸν οὐρανὸν γὰρ καὶ τὴν γῆν πληροῖ ὁ Λόγος καὶ Θεός· σαρκωθεὶς τοίνυν, καὶ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου, πῶς προῆλθε, καὶ ἐχωρίσθη ἐξ αὐτῆς ὁ Χριστός; Κἂν γὰρ κατὰ σάρκα ψιλὴν εἴπῃς αὐτὸν χωρισθέντα ἐν τῷ τόκῳ, ἐκ τῆς μητρός, ἰδοὺ τὰ Νεστορίου φρονεῖς. Εἰ δὲ σαρκὶ καὶ θεότητι χωρισμὸν ἐκ τῆς μητρός πεποίηκε, πῶς ἢ καθ' ὑπόστασιν ἠνωμένη θεότης τοῖς σπλάγχθοις καὶ στέρνοις τῆς ἁγίας Παρθένου ἐχωρίσθη τεχεῖσα ἀπ' αὐτῆς;

PG
89, 297

Cap. XXIII. [...] «Ὁ Γαιανίτης». Μὴ γένοιτο, ἡμᾶς εἰπεῖν ἀντίτυπον τοῦ σώματος Χριστοῦ, τὴν ἁγίαν κοινωνίαν, ἣ ψιλὸν ἄρτον· ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα καὶ αἷμα ἀληθῶς Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ μεταλαμβάνομεν, τοῦ σαρκωθέντος, καὶ γεννηθέντος ἐκ τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας.

1790

«Ὁ Ὀρθόδοξος». Οὕτω πιστεύομεν, καὶ οὕτως ὁμολογοῦμεν κατὰ τὴν φωνὴν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἣν πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τοῦ δείπνου τοῦ μυστικοῦ μεταδιδούς αὐτοῖς τὸν ζωοποιὸν ἄρτον ἔλεγε· «Λάβετε, φάγετε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα». Ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μεταδιδούς αὐτοῖς φησι· «Τοῦτό μού ἐστι τὸ αἷμα». Οὐκ εἶπεν, τοῦτό ἐστι τὸ ἀντίτυπον τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματός μου.

Alia quaestio. Si transitio de loco ad locum incircumscriptionis naturae non convenit; Verbum enim coelum et terram implet; quomodo incarnatus, et ex sanctissima Virgine natus Christus ex eadem processit, et ab eadem seiunctus est? Nam si dicas eum in partu sola et nuda carne a matre separatam esse, iam in Nestorii errorem incurris. Si vero carne et divinitate, a matre seiunctus est, quomodo divinitas secundum hypostasim visceribus et praecordiis sanctissimae Virginis unita, per nativitatem ab illa separari potuit?

PG
89, 298

Cap. XXIII. [...] Gaianita. Absit, ut dicamus sacram communionem figuram esse tantum corporis Christi, aut nudum panem; sed ipsum corpus et sanguinem Christi Filii Dei incarnati et ex sanctissima Deipara et semper Virgine Maria nati vere accipimus.

1790

Orthodoxus. Sic credimus, et sic confitemur iuxta dictum Christi ad discipulos in coena mystica dantis illis vivificum panem: *Accipite, comedite, hoc est corpus meum.*¹ Similiter et calicem dedit illis dicens: *Hic est sanguis meus.*² Non dixit: Hoc est figura, seu, quid vices gerens corporis et sanguinis mei.

¹ Matth. XXVI, 26:² Ibid. 28.

QUAESTIONES

- 1791 Quaestio XLII. [...] «Ἐκέρασεν εἰς κρατῆρα τὸν ἑαυτῆς οἶνον», εἰς τὴν Παρθένον τὴν ἑαυτοῦ θεότητα ἐνώσας τῇ σαρκί, ὡς οἶνον ἄκρατον, ὁ Σωτὴρ ἐγεννήθη ἐξ αὐτῆς ἀσυγχύτως Θεὸς καὶ ἄνθρωπος. PG
89, 593
- 1792 Quaestio XLIX. Καὶ ἐπέστρεψέ με ὁ ἄγγελος, ὁ λαλῶν, φησί, ἐν ἐμοί, καὶ εἶπε πρὸς με: «Τί σὺ βλέπεις; Καὶ εἶπον ἐγώ: Ἐώρακα, καὶ ἰδοὺ λυχνία χρυσοῦ ὅλη, καὶ τὸ λαμπάδιον ἐπάνω αὐτῆς, καὶ ἑπτὰ λύχνοι, καὶ ἑπτὰ ἐπαρυστρίδες, καὶ δύο ἐλαῖαι ἐπάνω. Καὶ εἶπέ μοι ὁ ἄγγελος: Οὗτος ὁ λόγος Κυρίου». Τίς οὖν ἐστὶν ἡ λυχνία; Ἡ ἁγία Μαρία. Διὰ τί δὲ λυχνία; Ὅτι τὸ ἄυλον φῶς Θεὸν σαρκωθέντα ἐθάστασε. Διὰ τί δὲ χρυσοῦ ὅλη; Ὅτι μετὰ τόκον παρθένος ἔμεινε· φησί γάρ: «Ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, καὶ οὐδεὶς μὴ διέλθῃ δι' αὐτῆς», ἀλλὰ Κύριος ὁ Θεὸς μόνος εἰσελεύσεται καὶ καθιεῖται, ὅτι αὐτός ἐστιν ἡγούμενος, καὶ ἐξελεύσει, καὶ κλείσει τὰς θύρας ὀπισθεν αὐτοῦ. Ὅτι δὲ ἡ μήτρα πύλη λέγεται, μάρτυς Ἰώβ, λέγων: «Διὰ τί δὲ οὐκ ἐνέκλεισας πύλας γαστρὸς μητρὸς μου;» PG
89, 608

- 1791 Quaestio XLII. [...] *Miscuit in cratere vinum suum*,¹ quia in utero sacratissimae Virginis divinitatem suam carni, tamquam vinum merissimum, univit, et ex illa inconfuse Deus et homo natus est. PG
89, 594
- 1792 Quaestio XLIX. Et convertit me angelus qui loquebatur mihi, et dixit ad me: *Quid tu vides? Et dixi: Vidi, et ecce candelabrum aureum totum, et lucernula super ipsum, et septem lucernae, et septem infusoria, et duae olivae super illud. Et dixit mihi angelus: Hoc est verbum Domini.*² Quis est ergo candelabrum? Sancta Maria. Cur autem candelabrum? Quoniam materiae expertem lucem gestavit, Deum incarnatum. Cur candelabrum totum aureum? Quoniam post partum mansit virgo. Dicit enim: *Haec porta erit clausa, et nemo intrabit per eam*:³ sed Dominus Deus solus intrabit, et sedebit, quoniam ipse est dux, et egredietur, et claudet portam post se. Quod autem uterus sit porta, testatur Iob, dicens: *Cur non conclusisti portas uteri matris meae?*⁴ PG
89, 607

IN HEXAEMERON

- 1793 Lib. IV. [...] Omnia legitima quae a Moyse sunt dicta, dicta sunt de Christo et propter Christum, convenienter ipsius Iesu voci qui dicit: *Iota unum aut apex unus non movetabitur ex lege, donec omnia* PG
89, 891

¹ Prov. IX, 2.² Zach. IV, 2-3, 6.³ Ezech. XLIV, 2.⁴ Iob. III, 10.

de eo *fiant*¹ et impleantur. Sic enim quae est omnium Dei creaturarum miserrima et vilissima, vermis, inquam, qui sine semine natus est ex pinguedine terrae, iam olim praefiguravit ac descripsit uterum gloriosissimae Deiparae, ut testatur David dicens ex persona Christi: *Ego sum vermis, et non homo: hoc est, sine semine generatus sicut vermis, et non more humano ex causa seminis: opprobrium hominum iudaeorum, abiectio populi*² gentilis; ne de caetero mihi dubitaveris neque fueris incredulus de praestantissimis creaturis, quod fuerint omnes figurae Christi, ex quibus sunt etiam luminaria quae facta sunt quarto die.

PG
89, 892 [...] Quartus autem dies in quo perfectus fuit sol, qui significat Christi incarnationem, significat quod bonorum omnium perfectio tunc apparebit, cum ex lucida stella (nempe Virgine) ortum fuerit astrum lucidissimum ex Iacobo, habens luciferum stellarum (praecurrentem Magos offusos tenebris) quae hoc indicat. 1794

PG
89, 894 [...] Non erit autem absurdum, si illius quoque quarti qui in fornace puerorum visus est similitudine Filii Dei,³ visionem intelligamus, tamquam quarti diei figuram: et Christi qui in eo ostensus est, nempe solis. Est enim ille ignis cognatus huius solis; siquidem ille corporalis, vim habens et urendi et pueros custodiendi: solis qui est in nobis, nempe Christi, praefigurabat imaginem: sic etiam fornax, Virginis. 1795

PG
89, 899 [...] *Quando facta sunt astra, laudarunt me voce magna omnes angeli mei et hymnis celebrarunt.*⁴ Et quamobrem? Quoniam facta sunt astra? Non certe propterea: sed cum vidissent solem e terra recurrentem, in mysterio didicerunt, quae extremis temporibus futura erat, Christi incarnationem, et e terra assumptionem. Et ideo cum vidissent eum ex sancta Virgine tamquam ex abyssu exortum, statim exclamarunt dicentes: *Gloria in excelsis Deo, et in terra pax.*⁵ 1796

PG
89, 906 [...] *Adam enim non fuit deceptus*, sicut dicit Apostolus;⁶ *Eva autem decepta*, cum a tenebricosi et obscuri serpentis dominatu oppressum esset et defecisset eius lumen. Eius tamen luminis defectum restituit lux vera quae ex ipsa processit: ex secunda, inquam, Eva Christus, tanquam ex quapiam plena luna, Maria, quae numquam minuta fuit aut defecit, aut privata fuit essentiali lumine, nempe 1797

¹ Matth. V, 18.

² Ps. XXI, 7.

³ Dan. III, 92.

⁴ Iob. XXXVIII, 7.

⁵ Lc. II, 14.

⁶ I Tim. II, 14.

sua virginitate, quando ei acclamavit Angelus: *Ave, gratia repleta*,¹ propter Evam quae est luna, quae fuit male habita et vexata, et quae ex suo defectu inobedientiam fugerat, et se absconderat et timuerat a ligno inobedientiae et transgressionis: *Gratia*, inquam, *repleta* a Sole iustitiae, nempe a Deo.

- 1798 Lib. VIII. [...] Deus deorum Dominus locutus est ex Ægypto, PG
89, 979
Filius suum ad nos mittens ante apostolos apostolorum Deum; et fuit Geon sanctus per Sanctum sanctorum sanctificatus, et ad illuminationem et sanctificationem praevenit aurifluus amnis Iordanem qui excepit Christum in suis fluentis; et excepit rursus secundo etiam sanctis sanctior Ægyptus, pro Maria Mosaica Mariam dominam; et ditat secundo Geon Ioseph, qui vir quidem dicebatur, sed non erat vir Matris quae erat omni ex parte incorrupta, quandoquidem ipse fuit gratus et acceptus coram eo qui seipsum exinanivit.
- 1799 Lib. IX. [...] *Et immisit Deus exstasim in Adam, et sopiit, et accepit unam ex costis eius.*² Per hoc discimus quod in Christi morte exorta est et in lucem processit Ecclesia, quae quidem est costa. Quamobrem Christus quoque post mortem punctus in uno latere, tamquam ex scaturigine emisit sanguinem et aquam; hoc est, mysterium et regenerationem Ecclesiae per ignem et aquam. Et non fuit sauciatus in altero latere, quid enim fuit impedimento iudaeorum insaniae, quominus pateretur Dominus in utrisque? Sed ut discentes quod costa iudaeorum eam non novit mulgere, ea de causa Christus vulneratur in una. Unam autem costam accepit Deus Verbum. Quoniam autem ex sola matre (super naturam) carnem suscepit absque viro, etiam replevit carnem non seminatam pro illa costa quae sumpta est ex Adamo in uxorem.

- 1800 Lib. XII. [...] Ὁμοῦ τε διὰ τῆς τοιαύτης τῶν κτηνογενῶν δερμάτων PG
89, 1053
ἐνδύσεως, καὶ ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία τοῦ Χριστοῦ προδιετυποῦτο. « Ὁ γὰρ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν » ἐν τῇ θνητῇ δερματίνῃ ἡμῶν φύσει, ἣν καὶ προδιέγραφε καὶ ἡ σκηνὴ τοῦ Ἀβραάμ, ἐν ἣ ἐτέχθη ὁ υἱὸς καὶ γέλως

- 1800 Lib. XII [...] Simul etiam per vestitum illum ex pellibus humana praesignificabatur oeconomia Christi; *Verbum enim caro factum est et habitavit*³ in mortali nostra pellicea natura; quam adumbravit tabernaculum Abrahae, ubi natus est Isaac, risus, quasi typus

¹ Lc. I, 28.

² Gen. II, 21.

³ Io. I, 14.

● PG 89, 92, 100, 173, 188, 208, 216, 229, 232, 245, 257, 277, 281, 285, 288, 292, 293, 296, 300, 309, 668, 809, 812, 878, 901, 908, 1136, 1181, 1212, 1264.

Ἰσαάκ, ὡς τύπος τοῦ τὰ πάντα χαροποιήσαντος Χριστοῦ, μεθ' ἣν πάλιν σκηνην καὶ ἡ τοῦ μαρτυρίου σκηνη δευτέρα οὔσα, τὴν σκηνωματοφόρον ταύτην Εὐάν γυναῖκα Χριστοῦ τοῦ Ἀδάμ, Ἐκκλησίαν ἐσήμανε, καὶ τὴν λεγομένην ζωὴν, τὴν μητέρα τῆς ζωῆς, ζωηφόρον σκηνην τῆς ἀκηράτου φύσεως τὴν Θεοτόκον καὶ Θεοδόχον καὶ Θεοτρόφον. Ἀλλ' αὐτὸ καθ' ἡμᾶς Παρθένον καὶ Ἀειπάρθενον Μαρίαν προδιέγραφεν, ἐν ἣ ὡσπερ τινὶ σκηνηῖ λογικῇ ἀβυθούρακτῳ συνδρομῇ καὶ συνόδῳ ἀκαριαία διδυμοφυῶς συνεπλάκη, καὶ συνεπλάσθη καθ' ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐ προεπλάσθη ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος, τὴν σκηνώδημον φύσιν.

S. GERMANUS Constantinopolitanus (ca 653 † 733)¹

DE HAERESIBUS ET SYNODIS (ca 727)

PG
98, 44
*45

7. Παῦλος δὲ ὁ Σαμοσατῶν ἐκ τῆς ἀχράντου καὶ Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου ἔλεγε τὴν ἀρχὴν εἰληφέναι * τῆς θεϊκῆς ὑπάρξεως τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ μὴ προεῖναι πρὸ τοῦ κατὰ σάρκα τῷ γένει τῶν ἀνθρώπων ἐπιφανῆναι. Αὐτίκα δὲ σύνοδος τοπικὴ κατ' αὐτοῦ ἐν Ἀντιοχείᾳ συνίσταται, προεδρεύοντος ἐν αὐτῇ τοῦ μεγάλου Πατρὸς ἡμῶν καὶ Θαυματουργοῦ τῆς Νεοκαισαρέων γεγονότος πόλεως· τούτῳ δὲ συνῆν καὶ Λέων Ταρσοῦ, καὶ Μάξιμος Βόστρης, Ἱεροσολύμων Μάγνης τις ἱερεὺς, καὶ τῆς Καππαδοκίας Φιρμιλιανὸς ὁ Θαυμάσιος. Σὺν τούτοις συνηριθμεῖτο

1801

Christi omnia gaudio collustrantis, a quo tentorio tabernaculum testimonii secundum existens tabernaculiferam illam Evam Christi Adae mulierem Ecclesiam significavit, eamque designavit, quae Vita dicitur, matrem vitae, salutare tabernaculum immortalis naturae, Deiparam illam, Dei hospitam, Dei nutricem, sed quod ad homines, semper Virginem Mariam. Intra quam veluti intra tabernaculum quoddam rationale, per se existenti concursu et congressu incorrupto Verbum Dei dupliciter complicatum et connexum est per hypostasim, neque adhaesit tabernaculo illi naturali.

PG
98, 43
*46

7. Iam Paulus Samosatensis ex inviolata Domina nostra Deipara aiebat sumpsisse divinae existentiae * initium Dominum nostrum Iesum Christum Dei Filium, neque ante exstitisse quam humano generi in carne apparuerit. Igitur sine mora provincialis synodus contra ipsum Antiochiae coacta fuit, praesidente ei magno Patre nostro Thaumaturgo Neocaesariensis urbis episcopo; cui aderant Leo Tarsensis, Maximus Bostrensis, Magnes quidam Hierosolymorum sacerdos, et ex Cappadocia nostra admirabilis Firmilianus; atque horum in numero Theotecnus quoque Palaestinae antistes erat. Porro

1801

¹Vide aliquot locos, Germano attributos, sub titulo « Incertus Auctor ».